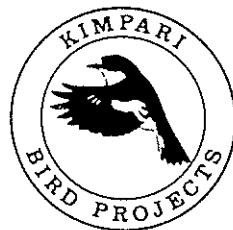

KIMPARI BIRD PROJECTS – lintututkimuksia Länsi-Uudellamaalla

KARI AHOLA

Synty ja tausta

Kimpari Bird Projects-lintuharrastajaryhmä (KBP) syntyi vuonna 1971. Silloin joukko vanhoja partiokavereita ryhtyi kunnostamaan ja havainnoimaan uudelleen jo kymmenen vuotta aikaisemmin Pohjois-Suuntion Kimparijärven ympäristöön ripustettuja pikkupönttöjä. Siuntion erämaat olivat tulleet tutuiksi jo 1950-luvun alkupuolella alkaneen partio- ja suunnistusharrastuksen yhteydessä. Siksi olikin luonnollista, että alkava yhteistoiminta lintuharrastuksen merkeissä löysi puitteensa juuri Kimparin hienoista ulkoilumaastoista.

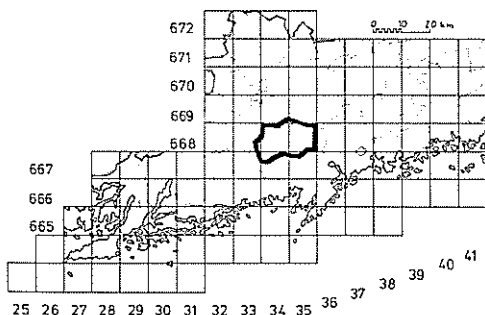
KBP:hen kuuluu tällä hetkellä seitsemän jäsentä: Harri Ahola, Kari Ahola, Pentti Ahola, Bo Ekstam, Teuvo Karstinen, Arto Laesvuori ja Martti Virolainen. Porukkaan kuuluivat aikaisemmin myös Risto Suomalainen ja Lauri Veijola, mutta he ovat jättäytyneet toiminnasta pois. Olemme kaikki puhtaita amatöörejä, vain Bo Ekstam biologian opettajana on joutunut saanut biologin koulutuksen. Porukan keski-ikä lähentelee kypsää 44 vuoden ikää, ammattimme ja leipätyömme ovat konttori-, ATK-, lääkäri- ja opettaja-aloilla. Suurhelsinkiläisiä olemme useimmat, Bo Ekstam ja Martti Virolainen asuvat lähempänä retkeilyaluetta Kirkkonummella.

Nuo alkuaikojen ”aloittelevan ornitologian vuodet” olivat leppoisia aikoja. Tiistai-iltaisin koettiin Kimparin pikkupöntöt, minkä jälkeen saunottiin ja ideoitiin rastaisten hämäräkonserttia kuunnellen. Pöllöpönttöjä oli räiskitty metsiin ympäri Länsi-Uuttamaata, niiden kokemiseen kului keväisin muutama päivä. Talvisin laskettiin yhdellä reitillä talvilintuja. KBP:n puitteissa harrastus oli siis vielä vaatimatonta, ja kukin bongasi keväisin ja kesäisin ympäri Suomea parhailta lintupaikoilta tai tarkasteli pönttöjä omilla alueillaan.

Retkeilyalue

Atlasvuodet 1975–78 toivat muutoksen harrastukseemme. Tähän harrastajaystävälliseen valtakunnalliseen projektiin osallistuttiin in-

nolla laskemalla lintuja Muijalan ja Kimparin atlasruuduissa ja myöhemmin vielä niiden pohjoispuolisessa Nummellan ruudussa. Paitsi että atlastakseeraukset saivat aikaan merkittävän aktiviteetin kasvun kunkin KBP:läisen lintuharrastuksessa, ne myös ohjasivat kunkin linturetket yhä enenevässä määrin juuri edellä mainittujen ruutujen alueelle. Tämä johtikin siihen, että vuoden 1978 alusta määriteltiin nk. KBP:n retkeilyalue, jolta kerätään lintuhavainnot ja jolle lintututkimukset keskitettiin. Näin valittiin 250 km² vaihtelevaa uusmaalaista maalaismaisemaa ratkeilyn kohteeksi. Alueen pääosan muodostivat ensiksi mainitut kaksi vierekkäin sijaitsevaa atlasruutua, joiden ympärille vedettiin rajat maastossa helposti tunnettavasti eli teitä pitkin. KBP:n retkeilyalue käsittää siten Kirkkonummen ja Siuntion pohjoisosat, Lohjan kunnan itäpuoliskon ja Vihdin eteläisimmän kärjen. Tämä harrastuksen keskittäminen tarkoin rajatulle alueelle on ollut erinomainen asia, joka monella tavalla on tukenut ja motivoinut kaikkia lintututkimusiamme.

KARTTA 1. KBP:n retkeilyalue Länsi-Uudellamaalla käsittää 250 km²:n suuruisen alueen Kirkkonummen, Siuntion, Lohjan ja Vihdin kunnissa.

Projekti

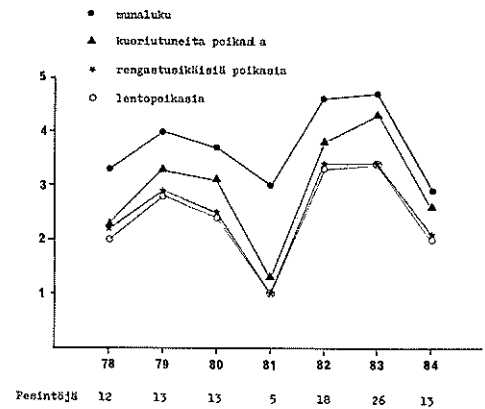
Kun atlaslaskennat saatiin päätökseen, oli selvää ettei aikaisempiin leppoisin päiviin enää ollut paluuta. Atlaksen synnyttämä aktiviteetti päätettiin ohjata uusiin kohteisiin. Näin syntyivät KBP:n tutkimusprojektit tietoisten valintojen kautta, ja alkoi ”kehittyvän ornitologian kausi”. KBP oli alusta alkaen ollut uskollinen periaatteelle ”Lintumiehellä on oltava pönttöjä” – siitä ovat todisteena alueellemme ripustetut 660 erikokoista linnunpönttöä. Oli siksi jälleen luonnollista, että tutkimuslajit valittiin juuri kolopesijöiden joukosta. Projektilajeiksi tulivat näin kirjosiemon lisäksi myös muut pikkupöntöissä pesivät lajit, lehtopöllö sekä muut alueen pöllöt, puukiipijä ja kaikki tikat. Näiden lajien lisäksi valittiin ohjelmaan vielä päiväpetolinnut. Näistä oli jo atlasvuosista lähtien kerätty taiteen havaintoja. Pedotahan muodostavat tärkeitä ympäristön muutosten indikaattoreita, minkä vuoksi näistä lajeista kerättyä tietoa pidettiin arvokkaana.

Vanhin projektimme on *Kirjosiemppoprojekti*, jonka PIPO-lyhennys juontaa juurensa aikaisemmasta Pikkupönttöprojekti-nimestä. Martti Virolainen Project Leaderinä on Kimparin pönttöjä havainnoinut jo 14 vuoden ajan. Pöntöt ovat kahdella lähellä sijaitsevalla tutkimusalueella, joiden pönttömäärä on vuodesta 1972 lähtien ollut sama. Alueiden pönttötiheydessä on nelinkertainen ero, ja tämän eron vaikutus kirjosiemon populaatiokokoon ja pesintätulokseen onkin ollut pääsääntöisesti tutkimuskohde. Näitä tuloksia esiteltiin Joensuun Pohjoismaisessa Ornitologikongressissa, ja kongressikirjan ilmestyttyä näki myös ensimmäinen varsinainen tutkimusistamme tehty julkaisu päivänvalon (Virolainen 1984). Kolmen viime vuoden ajan on PIPO:n puitteissa pyritty selvittämään pesimättömien koiraiden osuutta ja populaation ikärakennetta sekä niiden suhdetta populaatiokokoon ja sen muutoksiin. PIPO:n sivutuotteena saadaan aineistoa myös tali-, sini- ja kuusitiainen pesimäbiologiasta. Tiaispopulaatioita seurataan myös talvella Kimparin saunan ruokintapaikalla suoritettavan pyynnin ja rengastuksen avulla sekä tarkastamalla yöpyvät tiaiset.

Pöllöprojektiä eli PÖPÖ:ä vetää Teuvo Karstinen. Jo Atlaksen kestäessä ryhdyttiin pöntötyksiä järkiperaistamaan keräämällä pois pöllönpöntöt Länsi-Uudeltamaalta ja ripustamalla ne uudelleen retkeilualueelle. Sitä mukaa kun ”silmiä oppi metsänlaiteita lukemaan” parannettiin pönttöjen sijoittelua maastossa, ja vuodesta 1978 alkaen alkoivatkin pesinnät niissä lisääntyä. Lehtopöllö valittiin tutkimuslajiksi, olihan se alueemme yleisin pöllölaji. Tavallisen pesimäbiologisen materiaalin keräämisen lisäksi pyydystetään kaikki emopöllöt pesiltä ja pyyntiä jatketaan vielä syksyisin erikoisilla pönttöloukuilla. Alueen lehtopöllöt ovatkin jo suhteellisen hyvin hansassa, vuo-

sittain pyydystetyistä pöllöistä on noin 2/3 kontrolleja. Rengastustoiminnan tuloksena on saatu paljon tietoa iästä, parisiteistä, pesäpaikkaukkoluudesta, siirtymisistä, värimuodoista jne. Yksi varma polygamiatapaus on varmistettu sekä todettu, etteivät lehtopöllön parisiteet taida niin ikuisia ollaakaan kuin on esitetty. Hyvänä myyrävuonna 1982 löydettiin 9-munainen pesye; ehkä kaksi naarasta oli minunut samaan pönttöön? PÖPÖ:n ohjelmaan kuuluvat myös pöllökuuntelut kevättalvisin ja poikaskuuntelut kesä-heinäkuussa. Samoin kerätään keväisin ja syksyisin myyräpyynnellä tietoa alueen ravintotilanteesta.

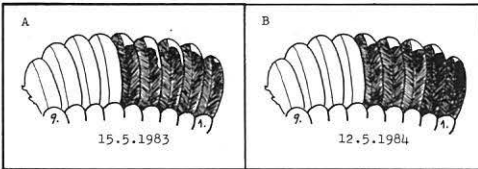
Muut alueella esiintyvät pöllöt kuuluvat myös tehokkaan havainnoinnin piiriin. Niiden vuotuisten pesintöjen määrä sekä poikastuotto on pyritty selvittämään. Paras pöllövuosi alueellamme oli 1983, jolloin 26 lehtopöllöpesin-

KUVIO 1. Eräitä lehtopöllön pesinnän tunnuslukuja KBP:n retkeilualueella 1978–84. Tämän seitsemän vuoden jakson aikana vuodet 1979–80 ja 1982–83 olivat hyviä pesintävuosia, väli vuodet 1978, 1981 ja 1984 taas huonoja. Etelä-Suomessa myyräkannat vaihtelevat harvoin kovin selväpiirteisesti klassisen neljän vuoden kaavan nousu-huippu-pohja-väli vuosi mukaisesti. Kuvion käyrät osoittavat myös lehtopöllön pesu- ja hoidon tapahtuvan suurimmaksi osaksi hautomisvaiheessa sekä välittömästi poikasten kuoriutumisen jälkeisenä aikana.

nän lisäksi löytyi 13 sarvi- ja 5 helmipöllön pesät. Alueen viisi huuhkajareviiriä on myös vuosittain tarkastettu Bo Ekstamin johdolla, jolla lisäksi on tutkimusohjelmassaan useita huuhkajareviirejä myös varsinaisen alueemme ulkopuolella. Huuhkajiemme pesäkalioilta on muuten löytynyt jo 6 lehtopöllön ja 3 hiirihaukan rengasta. Kaikki nämä ovat omia rengastusiamme, joten huuhkajan merkityksen selvittäminen eräiden alueemme muiden petojen predaattorina kuuluu osana tutkimuksemme.

Kolontuprojekti eli KOLO peri kaikki alun perin Atlas-projektia varten ripustetut erimalliset ja -kokoiset pikkulinnunpöntöt. Sen päätöskimusaikoina on kuitenkin vuodesta 1979 alkaen ollut puukiipijä, jolle asetettujen pönttöjen määrän lisäyksen myötä muut lajit ovat saaneet väistyä yhä enemmän taka-alalle. Nykyisin puukiipijäpönttöjä on noin 120, joista 80 Kimparin ympäristöön noin 5 km²:n alueelle sijoitettua pönttöä muodostaa puukiipijätutkimuksen ydinalueen. Normaalin pesimäbiologisen aineiston keräämisen ohella puukiipijäemot pyydystetään ja värirengastetaan. Kontrollien perusteella on voitu todeta mm. se, että puukiipijöille toisten peseyden kasvataminen on pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Pesivän kannan ikärakenteen selvittämiseksi on viime vuosina erityisesti paneuduttu puukiipijöiden iänmääritysongelman ratkaisemiseen. KOLO:a vetää Arto Laesvuori.

KUVIO 2. Puukiipijänaaraan L 15807 viiden uloiman ison peitinhöyhenen kuviointi 1983 ja 1984. Tämänhetkisen käsityksen mukaan 2 kv-linnuilla olisi ainakin 3 ulointa höyhentä vielä vaihtumatta ja kuvioinniltaan erilaista kuin vastaavat vaihtuneet höyhenet. Näin puukiipijänaarat, joilla uloimmissakin isoissa peitinhöyhenissä on selvä L-kuvio (kuva B), olisivat +2 kv-lintuja. 2 kv-naarailla kuviointi vastaa kuvassa A esitettyä esimerkkiä. Myös useimmat koiraat ovat tämän perusteella määrítettävissä iältään. Tyyppi B koiraat näyttävät olevan kaikki +2 kv-lintuja, mutta osa tyyppi A koiraista on osoittautunut myös vanhoiksi eli +2 kv-linnuiksi. Aineiston keruu jatkuu.

Tikkaprojekti eli TIPO ryhtyi vuonna 1979 Harri Aholan johdolla selvittämään palokärjen kannan suuruutta, reviiirin kokoa ja vaihtuvuutta alueellamme. Viime vuosina on pesivien emokärkien pyydystys värirengastukseen otettu ohjelmaan samoin kuin syksyisin yöpymiskoloista tapahtuva pyydystys. Retkeilyalueellamme lasketaan olevan noin 10 palokärjen elinpiiriä. Vuosittain on löydetty 2–5 poikaspesää, joten paljon on vielä tekemättä kaikkien pesien löytämiseksi. Muista tikoista kerätään myös tietoja. Harmaapäätikan reviierejä löydetään vuosittain 8–10 kappaletta, pikkutikka tavataan säännöllisesti, vaikkakin hyvin harvalukuisena – muutama pesäkin on löytynyt. Pohjantikan tapaa alueella varmimmin talviaikaan kiertelevänä, kaksi pesälöytöä on kuitenkin tästäkin lajista tehty. Valkoselkätikasta on vain kaksi havaintoa, molemmat tosin pesimäaikaisina. Käpytikka on yleisin tikkalajimme. Sen reviierejä arvioitiin ensin vuonna 1983 alueellamme olevan noin 100, mikä tekee tiheydeksi noin 1 reviiiri / 2,5 km².

Bo Ekstam johtaa **Petolintuprojektia** eli PETO:a. Se alkoi nyky muodossaan vuonna 1981 ja 1982 lähdettiin mukaan Eläinmuseon johtamaan valtakunnalliseen petolintuseurantaan. KBP:n alueen molemmat atlasruudut ovat tarkkailuruutuina tässä ohjelmassa. Pesivänä on tavattu seitsemän petolintulajia ja muuttavina tai kiertelevinä vielä toiset seitsemän lajia. Tarkoitus on ainakin vuoteen 1988 saakka ulottuvaksi suunnitellussa PETO-projektissa selvittää eri lajien kantojen suuruudet alueella, niiden vuotuiset vaihtelut, poikastuotto sekä tarkkailla eräitä käyttäytymiseen liittyviä erityispiirteitä. Mehiläis- ja varpus-haukka pyritään pitämään muita tehokkaamman tarkkailun piirissä. Vuosi 1983 oli myös päiväpetojen osalta erinomainen vuosi, silloin löydettiin petolintuseurannan molemmista tarkkailuruuduista toisesta 30 ja toisesta 27 päiväpetolinnun ja pöllön pesää.

Petotaijauksen päätteeksi kokoontuu yhteiseen raportointitilaisuuteen, jossa jokainen tekee kartan ääressä selkoa havainnoistaan. Lintumiehet vasemmalta: Bo Ekstam, Pentti Ahola, Martti Virolainen, Teuvo Karstinen ja Harri Ahola. (Kari Ahola)

Bo Ekstam rengastaa Varsahaan hiirihaukkapoikuetta. Pesä tuhoutui jonkin aikaa tämän jälkeen ja syynkin selvisi: yksi rengas ja kahden poikasen siipisulat löytyivät lähimmältä huuhkajakalliolta näiden lopputarkastusten yhteydessä. (Kari Ahola)

KBP:n kuudennen projektin muodostavat *Talvilintulaskennat* eli TALA, Project Leaderinään Pentti Ahola. Vuodesta 1972 lähtien on laskettu yhtä ja vuodesta 1975 lähtien kahta eri reittiä, nykyisin kolmasti vuodessa. Molempien reittien lähtö- ja päättymispisteet ovat Kimparinjärvellä. Kimparin reitti kulkee pääasiassa erämaiden ja kyläasutuksen kautta, Näsbyn reitti taas kyläasutuksen halki peltojen reunustamia teitä pitkin. Tätä jälkimmäistä reittiä lasketaan samanaikaisesti vastakkaisiin suuntiin tarkoituksena selvittää aamu- ja ilta-päivän välisiä eroja reitille osuvien lintujen määrässä. Talvilintulaskennat ovat mukavia ja virkistäviä linturetkiä ilman kovan tieteelliseen ornitologiaan liittyviä paineita.

Muuta havainnointia

Paljon muutakin ehtii ja joutuu tekemään varsinaisten projektien lisäksi — ”menehän se siinä samassa!” Raportoitavien lajien lista on pitkä: siihen sisältyvät mm. kaikki yölaulajat ja -huutelijat, noin 40 harvalukuista pesimälajia, rariteetit tietenkin, uutukyyhyky, naakka, kuovi, metso jne., jne. Pentti Ahola ja KBP:n aluevastaava, hän laatii näistä muista lajeista vuosittaiset yhteenvedot, jotka sitten toimitetaan mm. Tringalle sen kausikatsauksia varten.

Vuonna 1982 tehtiin Helsingin vesipiirille Björnträskin ja Lonoks-järvien perkaussuunnitelmiä varten selvitys tämän vesistön linnustosta. Björnträskin pohjoispään lintulahtien takseerauksia on sen jälkeen jatkettu viime kesään asti; tarkoitus on tehdä niitä aina perkaustoimenpiteiden toteuttamiseen saakka sekä sen jälkeen vielä yhtä monena kesänä ja siten verrata saatuja tuloksia keskenään. Kesällä 1984 Kirkkonummen kunta teetti alueeltaan linnustonsuojeluselityksen — oli selvää, että KBP laski kaikki omalla alueellaan kunnan pohjoisosassa sijaitsevat 10 kohdetta. Tämän toiminnan jatkoksi olemme päättäneet laskea Heparin ja Lonoksien linnustoa myös tulevina vuosina osana juuri käynnistynyttä Suomen linnuston seurantatutkimusta.

Organisaatio ja raportointi

Lintuharrastuksen laajentuessa ja lisääntyessä Atlaksen aikoihin tuli välttämättömäksi sopia jonkinlaisesta organisaatiosta, jotta melko itsenäisesti retkeilevien lintumiesten havainnointi ja raportointi voitaisiin hoitaa järjestelmällisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Niinpä varsinaiset tutkimusprojektit jaettiin jäsenten kesken: jokainen vetää Project Leaderinä yhtä projektia toteuttaen sille yhteisesti laaditut ohjelmat ja tutkimussuunnitelmat. Yksi tärkeä projektin vetäjän tehtävä on mm. kauden päätyttyä laatia projektin tuloksista kirjallinen raportti. KBP:n jäsenet osallistuvat projekteihin kukin oman harrastuksensa ja tietysti PL:ien ohjeiden ja painostuksen mukaisesti.

KBP:n johtoon valittiin Presidentti tehtävään koko toiminnan ja projektien yhteispelin koordinoiti. Hän valvoo vuodelle laaditun toimintasuunnitelman toteuttamista ja järjestää kuukausittain pidettävät kokoukset. Niissä käsitellään yhdessä projektin vuosiraportit ja tehdään suunnitelmat seuraavia kausia varten sekä keskustellaan ja sovitaan monet muut yhteiset asiat ja ideat. Varsinaisen sesongin alkaessa huhtikuussa kokoonnutaan lisäksi viikottain lyhyisiin lounaskokouksiin, joissa koordinoidaan seuraavan viikonlopun ohjelmat ja takseeraukset. Toukokuun puolestävälisestä lähtien tavataankin sitten viikottain tiistai-iltaisin Kimparilla pikkupöytäkierrosten merkeissä, jolloin raportoidaan eri projektien edistymisestä, sovitaan tarvittavat toimenpiteet sekä jaetaan havaintoraportit. KBP:n Presidenttinä on vuodesta 1975 lähtien toiminut Kari Ahola.

Retkeilyalueen käytännön takseeraustyön helpottamiseksi on otettu käyttöön aluejako. Retkeilyalue on jaettu seitsemään suunnilleen yhtä suureen osaan ja annettu yksi osa-alue kullekin jäsenelle takseerattavaksi. Tätä jakoa noudattaen hoidetaan mm. pöllöpöytäkierrosten tarkastukset sekä peto- ja tikkatakseeraukset. Tällä tavalla saadaan myös retkeilyaktiiviteetti jakaantumaan tasaisemmin yli koko alueen, vaikka liikkumista ei tietenkään ole keneltäkään kielletty missään retkeilyalueen osassa.

Edellä selostettu organisaatio on toiminut jo 10 vuotta, ja se on käytännössä osoittautunut hyväksi ja jopa välttämättömäksi: se on tarpeeksi suurpiirteinen ja väljä, mutta muodostaa kuitenkin riittävät puitteet, jotta vältytään päällekkäisyydeltä ja jotta KBP:n monet systeemit voidaan nivouttaa yhteen.

Jäsenten välinen raportointi hoidetaan jokaiselle jaettavan havaintoraportin avulla. Jokaisesta alueelle tehtävästä retkestä tehdään kirjallinen sovitun mallin mukainen raportti, johon merkitään raportoitavaksi sovitusta lintulajeista tehdyt havainnot systemaattiseen järjestykseen. Lisäksi raportoidaan pöytäkirjat, löydetyt isot luonnonkolot, uudet hakkuut, kohtaamiset isäntien kanssa ja selostukset heidän ”jutuistaan” jne. Raportin lopussa olevassa tunnelmaosassa lintumies saa vuodattaa retken tunnelmat ym. hehkutukset. Pyrkimyksenä on saada havaintoraportit jakoon viikon sisällä retken tekemisestä, missä yleensä onnistutaankin. Tämä on kyllä kokonaisuudessaan itse kullekin melko raskas urakka, mutta se on jälleen kerran osoittautunut hyödylliseksi. On näet tärkeää, että jokainen porukan jäsenistä koko ajan on selvillä ”mitä menee” alueella. Lisäksi havaintoraportit ovat kukin muistikirjan puhtaaksikirjoitettuja sivuja, joissa havainnot on jo alustavasti käsitelty, tulkittu ja pantu samanlaiseen järjestykseen. Niistä on melko vaivatonta kerätä havainnot mihin tahansa kauden päätyttyä tehtävään yhteenvetoon. Tällaisten tietojen kaivaminen jonkin ajan kuluttua usean eri lintumie-

HAVAINTORAPORTTI 198	Pvm	Havaintopaiketti	No														
<table border="1"> <tr><td>YLEIS</td><td></td></tr> <tr><td>PIPO</td><td></td></tr> <tr><td>PIIP</td><td></td></tr> <tr><td>KOLO</td><td></td></tr> <tr><td>TIPO</td><td></td></tr> <tr><td>PEPO</td><td></td></tr> <tr><td>YHT.</td><td></td></tr> </table>				YLEIS		PIPO		PIIP		KOLO		TIPO		PEPO		YHT.	
YLEIS																	
PIPO																	
PIIP																	
KOLO																	
TIPO																	
PEPO																	
YHT.																	
<p>REITTI (tote)</p>																	
<p>REITTI (suunnit.)</p>																	
<p>LAJI</p>																	
<p>LAJI</p>																	

KUVA 2. KBP:n käyttämä havaintoraporttikavaake. Kuljettu reitti merkitään kartalle, johon tässä on piirretty aluejako (katso tarkemmin tekstistä). Erilaisten havaintojen lisäksi rekisteröidään kunkin jäsenen retkitunnit eri projekteittain eriteltyinä. Aktiiviteetin tunteminen on tärkeää, sillä havaintojen määriä joudutaan usein suhteuttamaan maastotuntien määrään esim. jonkin lajin esiintymisen yksityiskohtaisempaa arviointia tai vertailua varten.

hen kenttämuistiinpanoista olisi ratkaisevasti vaivalloisempaa ellei käytännössä peräti ylivoimaista.

Vuodesta 1976 lähtien on tehty KBP:n Tiedotuksia nimistä monistetta. Se on jäsenille jaettava 3–4 kertaa vuodessa ilmestyvä lehti, joka sisältää projektien vuosiraportit, niiden tuloksista tehtyjä tutkimuksia, retkeilyalueelta kerättyjen havaintojen yhteenvetoja yms. KT on ilmestynyt tähän mennessä 29 numerona käsittäen 877 sivua. Yksi vuosikerta lähetetään Helsingin Yliopiston Luonnontieteelliseen Kirjastoon.

Ideologiaa

KBP:n historioitsijat ovat sitä mieltä, että vuonna 1982 KBP siirtyi ”kovan ornitologian kauteen”. Se merkitsee kai sitä, että innostus porukassa senkun lisääntyy, eri projektien tutkimussuunnitelmat laajenevat ja rönsyilevät,

maastossa vietettyjen retkipäivien lukumäärä kasvaa, havaintoja kertyy muistikirjojen ja havaintoraporttien sivuille ja pikkuhiljaa alkaa syntyä julkaisuja. Havainnointi retkeilyalueella on muuttunut ympärivuotiseksi: varsinaisen kevät- ja kesäsesongin jälkeen ehtii kukin juuri ja juuri viettää muutamaa viikon lomaa perheen kanssa ennen kuin vuorossa ovat syksyn pönttötalkoot, pönttöjen lopputarkastukset ja huolto sekä uudet pönttötykset. Talvella ohjelmaan tulevat talvilintulaskennat, koskikaratkseeraukset ja -rengastukset sekä monet kirjalliset tehtävät (talvihan on lintumiehen parasta raporttien ja yhteenvetöjen laatimisen ja havaintojen ilmoittamisen aikaa), kunnes kevään taas lähestyessä alkavat pöllökuuntelut, tikkaretkelyt ja petostajaukset, ja niin ollaankin jälleen uuden kaivatun sesongin kynnyksellä.

Vaikka lintuharrastuksemme perustuu täysin harrastuspohjalle, olemme pitäneet alusta lähtien periaatteena sitä, että samalla kun tämä toiminta on meille hauskaa, jännittävää ja monella tavalla antoisaa vapaa-ajan viettoa, on siitä oltava jotain hyötyä ornitologiaallekin. Mielestämme ei riitä, että poukkoillaan ympäri maata tai istuskellaan kallioilla vain lintuja katsomassa. Siitä ei saa irti juuri muuta kuin elämyksiä. Tehokkuus on valttia lintuhommisakin ja kun kaikkea ei jaksa eikä ehdi, on suunniteltava, rationalisoitava ja valittava. Pitää rajata sopiva tutkimusalue, valita lajit tai lajiryhmät, joita aikoo ryhtyä seuraamaan ja vielä tarkennettava mitä niistä aikoo selvittää: pesintää, muuttoa, käyttäytymistä, ravintoa jne. Vasta tällä tavalla toimimalla kertyy selaista havaintomateriaalia ja tietoa, joka kelpaa myös jollekin muulle ja jopa itse lintutieteellekin. Kaikki em. projektimme liittyvät populaatioekologiaan. Juuri harrastajaporukalle, joka voi toimia ilman julkaisu- tms. ammatillisia pätevyitysmisaineita, sopivat erilaiset populaatiotutkimukset erinomaisesti. Meillä on hyvin ”varaa” tehdä niitä muutamia kymmeniä vuosia ja kerätä kunnan materiaalia, joka sitten voidaan panna paperille ja saattaa muiden ornitologien tietoon.

Järjestelmällisyys ja suunnitelmallisuus retkeilyssä ja havaintojen teossa ei vähennä harrastuksen hauskuutta tai jännittävyyttä. Päinvastoin, se muuttaa moninverroin enemmän antavaksi ja syvälisemmäksi, lisää motivaatiota ja pitenevien havaintosarjojen myötä innostus senkun vain kasvaa. Ongelmana KBP:ssä onkin nykyään pikemminkin se, millä saataisiin harrastuksen mittasuhteet pysäytettyä edes nykyiselle tasolle! Lukekaa Olavi Hildénin erinomainen artikkeli Lintumiehestä 4/75, jossa hän hehkuvin sanoin kuvailee niitä ”jännittäviä elämyksiä ja löytäjänriemun tähtitietä”, joita lintumies kokee pesimälinnuston tutkimuksen ja salaisuksien parissa. KBP on toiminut näiden ajatusten mukaisesti, ja 14 vuoden kokemuksen antamalla rintaäänellä voimme vakuuttaa, että näin on!

Lintumäen lehtopöllönaaras lähtee. (Kari Ahola)

Porukassa sen salaisuus

Ihminen on sosiaalinen olento ja niin on lintumieskin. Siksi lintuharrastus sujuu monin verroin paremmin ja hauskemmin porukassa, jossa on joku, jolle voi kertoa ja jonka kanssa voi suunnitella, jähkailla ja hehkuttaa. Helpompi on myös takseerata atlasruudun verran maastoa 5–6 miehellä tai laskea lintujärven rantaa muutaman kaverin kanssa kuin ihan yksin. Useat projektit ovat jo itsessään sellaisia, että ne vaativat kourallisen innostuneita ja retkeilyä pelkäämättömiä lintumiehiä.

KBP:ssä tällainen porukkahenki on aina ollut vahva ja sen merkitys suuri: aikaa ja aktiiviteettia on löytynyt. Toisaalta olemme pyrkineet välttämään lintumiesten yleistä perisyntiä: liiallista erakkomaisuutta ja salamyhkäisyyttä. Kenellekään ei ole iloa siitä, ettei omasta toiminnasta kerrota tai että havaintoja pihdataan, päinvastoin. Havainnot on siksi pantava ”kiertämään” ja yhteenvetoja lähetettävä erilaisille tietojakoaville valtakunnallisille ja paikallisille yhdistyksille. Samoin on syytä olla yhteistoiminnassa naapurireviirejä takseeraavien lintumiesten kanssa. Erilaisista nikseistä, onnistuneista ja epäonnistuneista (!) pyydystyksistä, mielenkiintoisista tuloksista jne. on kerrottava naapurille. Ei ole pakko joka porukan opetella aivan alusta jokaista asiaa, vaan toisen kokemukset on voitava hyödyntää. Samalla tavalla on tärkeää solmia suhteita paikallisiin asukkaisiin ja maanomistajiin ja kertoa heille, mitä ollaan tekemässä. Heiltä saa yllättävän paljon tietoa ja havaintoja. Onhan suorastaan pakko kertoa isännälle, mitä porukkaa ollaan ja millä asioilla liikutaan, kun hänen riihensä nurkilla joudutaan öin ja päivin hiiviskelemään!

Eikä kotiväkeä sovi unohtaa. Kun kevään ja alkukesän kaikki viikonlopun menevät maastossa, voivat tunnelmat kotona olla jonkun verran repaleiset. KBP on siksi ottanut tavaksi juuri keväällä ottaa lomaa retkeilyalueelta yhden pitkän viikonlopun verran ja viedä vaimonsa ja/tai tyttöstävänsä ”ulos syömään”. Silloin lähdetään Joint Expeditionille eli tehdään luontoretkeilyä kevään ollessa kukkeimmillaan johonkin hyvään lintukohteeseen: seura-

taan muuttoa, tarkkaillaan vaaleanvihreän kasvillisuuden esiintyöntymistä lakastuneesta maaperästä, tutustutaan luontoaidin helmoihin jne. Pidetään Luontopolku ja kilpaillaan KBP Openissa eli voileivänheittomestaruuskilpailuissa (KBP kun ei harrasta mitään ornitologista pallopetiä). Retkeilyhienoilla lintupaikoilla ilman takseerauspaiteita on lintumiehillekin mukavaa vaihtelua (silloin saa jopa bongata!) ja JE:llä on oivallinen tilaisuus koettaa selittää paremmille puoliskoille, miksi siellä retkeilyalueellakin viihdytään niin hyvin.

Lopuksi voimme vain todeta, että lintuharrastus erilaisten pesimälinnuston tutkimusten parissa on yhtä juhlaa, hauskaa ja motivoitua ulkoilmassa tapahtuvaa retkeilyä, kivoja yllätyksiä pönttöjuonilla, monenlaisia seikkailuja öisillä pöllöpyyntiretkillä, jännitystä petopeksillä jättihaapojen latvuksissa, sekä onnistumisen ja ”jujuttamisen” riemua jonkin vaivalloisen passeriin pesällä. Porukkahenki on vahva, ideologiset keskustelut mittavia ja huulenhaitto viikasta eli kuten joku joskus on sanonut: ”Aina tämä kotiolot voittaa!”

Kiitokset

HJA, PJA, AL ja MV ovat, kuten tavallista, sanoneet sanansa tämänkin jutun synnystysvaiheissa, heille kiitokset.

Kirjallisuus

- Ahola K. 1981: Kimpari Bird Projects 1971–81. KBP:n Tiedotuksia 20: 65–75.
 Ahola K. ja Karstinen T. 1980: Lehtopöllön kuunteluhavainnoista Länsi-Uudellamaalla. *Tringa* 7: 23–28.
 Hilden O. 1975: Pesimälinnusto tutkimuskohdeena. *Lintumies* 10: 128–139.
 KBP:n Tiedotuksia 1976–84: ilmestyneet numerot 1–29.
 Virolainen M. 1984: Breeding biology of Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* in relation to population density. *Ann. Zool. Fennici* 21: 187–197.

PARABOLOIDI-HEIJASTIMIA

Myyn paraboloidiheijastimia. Varustettu irrotettavalla mikrofonilla ja vahvistimella. Kuulokekäyttö ilman nauhuriakin. 60 cm:n halkaisija nopeimmin, muut koot sopimuksen mukaan. Käytössä mm. Yleisradiossa.

Tuomo Leppihalme, dipl.ins.
 Kartanontie 8, 04430 Järvenpää
 puh. 90-280 879 (k) ja 144 411 (t)